

Sayuti Thalib, S.H.

**H U K U M
KEWARISAN
ISLAM
DI INDONESIA
(EDISI REVISI)**

Penerbit
 SINAR GRAFIKA

DAFTAR ISI

PRAKATA	v
KATA PENGANTAR EDISI REVISI	vii
DAFTAR TABEL	xiv
DAFTAR GAMBAR	xv
BAB 1 PENDAHULUAN	1
BAB 2 SEJARAH HUKUM KEWARISAN ISLAM	3
A. Masa Perang Uhud	3
1. Timbulnya Cegat-mencegat Kafilah yang Sedang Pergi Berdagang	5
a. Jumlah Tentara	5
b. Strategi Pertempuran	6
2. Tewasnya 70 Orang Muslim Termasuk Hamzah bin Abdul Muthallib dan Sa'ad bin Rabi'	7
B. Periode Sebelum Datangnya Islam	9
1. Hubungan Darah	9
2. Hubungan sebagai Anak Angkat	9
3. Hubungan Berdasarkan Sumpah dan Janji	10
C. Periode Setelah Datangnya Islam	10
1. Hubungan Darah	10
2. Tidak Diperlakukan Lagi Hubungan sebagai Anak Angkat untuk Menjadi Sebab Mewaris	10
3. Hubungan Janji untuk Mewaris	11
4. Hijrah	12
5. Hubungan Persaudaraan	13

BAB 3 LANDASAN HUKUM KEWARISAN ISLAM	14
A. Ayat-Ayat Alquran tentang Kewarisan	14
1. <i>Asbâbun Nuzûl</i> Ayat-Ayat Kewarisan	14
a. <i>Sababun Nuzûl</i> QS. Al-Nisa' (4): 7	15
b. <i>Sababun Nuzûl</i> QS. Al-Nisa' (4): 11 dan 12	20
c. <i>Sababun Nuzûl</i> QS. Al-Nisa' (4): 176	23
2. Ayat-Ayat Kewarisan Beserta Hal-Hal yang Diatur di Dalamnya	25
a. QS. Al-Nisa' (4): 7	26
b. QS. Al-Nisa' (4): 11	26
c. QS. Al-Nisa' (4): 12	26
d. QS. Al-Nisa' (4): 33	26
e. QS. Al-Nisa' (4): 176	26
3. Garis Hukum Kewarisan	26
a. Garis Hukum dalam Alquran Surah Al-Nisa' ayat 7	26
b. Garis Hukum dalam Alquran Surah Al-Nisa' ayat 11	32
c. Garis Hukum dalam Alquran Surah Al-Nisa' ayat 12	37
d. Garis Hukum dalam Alquran Surah Al-Nisa' ayat 33	43
e. Garis Hukum dalam Alquran Surah Al-Nisa' ayat 176	48
4. Ayat-Ayat Lain yang Berhubungan dengan Kewarisan	51
B. Hadis-Hadis tentang Kewarisan	53
BAB 4 AHLI WARIS MENURUT HUKUM ISLAM	58
A. Kedudukan Masing-Masing Ahli Waris	58
1. Kedudukan Anak	58
a. Anak sebagai Ahli Waris Pertama yang Disebut dalam Alquran	58
b. Hubungan Perolehan Anak dengan Ibu dan Bapak	59
2. Kedudukan Bapak	66
a. Kedudukan Bapak sebagai <i>Dzul Farâ'idh</i>	67
b. Hubungan Anak Laki-Laki dengan Bapak dan Hubungan Bapak dengan Saudara	68

c. Kedudukan Bapak dalam Kewarisan Patrilineal Syafi'i	70
3. Kedudukan Ibu	70
a. Ibu Dipengaruhi oleh Adanya Anak	71
b. Hubungan Perolehan Ibu dengan Adanya Saudara-Saudara	71
c. Perolehan ibu dalam Hubungan dengan Bapak dalam Ajaran <i>Tsulutsul Bâqi</i>	72
4. Kedudukan Suami dan Istri yang Hidup Terlama	74
5. Kedudukan Saudara	75
a. Saudara dalam Ketentuan Surah Al-Nisa' ayat 12 dan 176	75
b. Kedudukan Saudara dalam Peristiwa Musyarakah	80
6. Kedudukan Cucu	82
a. Cucu Berdasarkan Garis Hukum Surah Al-Nisa' ayat 33a	83
b. Ajaran Zaid bin Tsabit	84
c. Anak Pisang dan <i>Dzul Arhâm</i>	88
d. Asas Pokok Kewarisan dalam Alquran	93
7. Kedudukan Kakek dan Nenek	95
a. Sudut Pandang Kewarisan Bilateral	95
b. Sudut Pandang Kewarisan Patrilineal	96
8. Kedudukan Tolan Seperjanjian	97
B. Penggolongan Ahli Waris	99
1. Ajaran Bilateral Hazairin	99
a. Ahli Waris <i>Dzul Farâ'idh</i>	99
b. Ahli Waris <i>Dzul Qarabat</i>	101
c. Ahli Waris Mawali	102
2. Ajaran Patrilineal Syafi'i	104
a. Ahli Waris <i>Dzul Farâ'idh</i>	104
b. Ahli Waris <i>Ashabah</i>	104

1) <i>Ashabah bi Nafsihi</i>	105
2) <i>Ashabah bi Al-Ghairi</i>	106
3) <i>Ashabah ma'a Al-Ghairi</i>	106
c. Ahli Waris <i>Dzul Arhâm</i>	109
C. Keutamaan Masing-Masing Ahli Waris	111
1. Keutamaan Ahli Waris dalam Ketentuan Surah Al-Anfal ayat 75	111
2. Keutamaan Ahli Waris dalam Ketentuan Surah Al-Ahzab ayat 6	112
3. Keutamaan Ahli Waris dalam Ketentuan Hadis Ibnu Abbas	114
4. Keutamaan Ahli Waris dalam Ketentuan Hadis (Atsar) Zaid bin Tsabit	115

BAB 5 SISTEM PEMBAGIAN WARIS MENURUT HUKUM ISLAM	117
A. Ketentuan Harta Peninggalan dan Cara Pembagian	117
1. Ajaran Bilateral Hazairin	117
2. Ajaran Patrilineal Syafi'i	118
B. Sisa Pembagian dan <i>Radd</i>	119
1. Sisa Pembagian	119
2. Orang yang Berhak Memperoleh <i>Radd</i>	121
3. <i>Radd</i> dan Baitulmal	123
C. <i>Aul</i> (Penyelesaian Kerugian)	124

BAB 6 KEDUDUKAN WASIAT DALAM HUKUM KEWARISAN ISLAM	127
A. Ayat-Ayat yang Mengatur tentang Wasiat	127
1. Ketentuan Wasiat dalam Surah Al-Baqarah ayat 180-182	128
2. Ketentuan Wasiat dalam Surah Al-Baqarah ayat 240	128
3. Ketentuan Wasiat dalam Surah Al-Nisa' ayat 11	129

4. Ketentuan Wasiat dalam Surah Al-Nisa' ayat 12	129
5. Ketentuan Wasiat dalam Surah Al-Ahzab ayat 6	130
B. Pembatasan terhadap Wasiat Wajibah	133
BAB 7 PERATURAN PERUNDANG-UNDANGAN LAIN YANG BERKAITAN DENGAN HUKUM KEWARISAN	135
A. Ketetapan MPRS Tahun 1960	135
B. Seminar Hukum Nasional 1963	136
C. Undang-Undang Perkawinan Nomor 1 Tahun 1974	137
D. Kompilasi Hukum Islam (KHI)	139
BAB 8 BEBERAPA CONTOH PUTUSAN PENGADILAN	141
A. Putusan Pengadilan Agama	141
B. Putusan Pengadilan Negeri	142
DAFTAR PUSTAKA	143
LAMPIRAN	145
PROFIL PENULIS	181

